

SẢN XUẤT LÚA GIẢM PHÁT THẢI MỞ LỐI CHO NÔNG NGHIỆP XANH TẠI TỈNH QUẢNG TRỊ

NGỌC LAN

Trung tâm Khuyến nông tỉnh Quảng Trị

Trong hành trình hướng tới nền nông nghiệp xanh, tỉnh Quảng Trị đang từng bước hiện thực hóa cam kết phát triển bền vững bằng mô hình sản xuất lúa giảm phát thải. Ở đó, mỗi hạt lúa không chỉ là sản phẩm nông nghiệp, mà còn mang trong mình “giá trị carbon” - một nguồn tài sản mới của thời đại kinh tế xanh.

Từ hạt lúa sạch đến “tài sản carbon”

Mô hình sản xuất lúa giảm phát thải tại tỉnh Quảng Trị được triển khai thông qua sự hợp tác giữa Sở Nông nghiệp và Môi trường, Viện Khoa học Kỹ thuật Nông nghiệp Bắc Trung Bộ và Công ty Green Carbon Japan. Từ vụ Đông Xuân 2024-2025 thực hiện thí điểm trên 60ha tại 2 xã Vĩnh Thủy và Trường Ninh, đến vụ Hè Thu 2025, diện tích đã mở rộng lên hơn 2.000ha tại các vùng trọng điểm lúa của tỉnh như Triệu Phong, Triệu Bình, Vĩnh Thủy, Trường Ninh, Ninh Châu, Quảng Ninh.

Kết quả bước đầu cho thấy hiệu quả rõ rệt, việc áp dụng kỹ thuật tưới khô xen ướt (AWD) giúp giảm trên 60% lượng khí mê-tan (CH_4) so với canh tác truyền thống, tương đương 3-3,3 tấn CO_2e/ha không phát thải ra môi trường. Ngoài ra, mô hình giúp tiết kiệm nước, giảm chi phí vật tư, hạn chế sâu bệnh và tăng lợi nhuận cho nông dân.

Mô hình tưới khô xen ướt (AWD) được Hợp tác xã (HTX) Nông nghiệp Triệu Thuận triển khai trong vụ Hè Thu 2025 trên quy mô 90ha đã chứng minh hiệu quả thực tế với công cụ giám sát mực nước để kiểm soát kỹ thuật. So với các ruộng sản xuất thông thường, các ruộng áp dụng phương pháp AWD cho thấy lúa thông thoáng, rễ khỏe và quan trọng là năng suất vẫn được duy trì ổn định. Giám đốc HTX Nông

nghiệp Triệu Thuận Nguyễn Biểu cho biết: “Điều quan trọng hơn là bà con hiểu rằng cách làm này vừa có lợi cho môi trường, vừa mở ra hướng phát triển bền vững. Nếu sau này có cơ chế bán tín chỉ carbon, nông dân sẽ càng có động lực tham gia”.

Tỉnh Quảng Trị hiện có gần 600ha lúa sản xuất hữu cơ tập trung tại Hải Lăng, Triệu Phong, Gio Linh và Cam Lộ. Đây được xem là nền tảng thuận lợi để tỉnh tích hợp mô hình hữu cơ với mô hình giảm phát thải, hình thành vùng sản xuất lúa carbon thấp có giá trị cao. Khi hai hướng đi này được kết nối, mỗi hạt lúa Quảng Trị sẽ không chỉ đạt tiêu chuẩn an toàn thực phẩm, mà còn mang “dấu ấn carbon thấp” - yếu tố ngày càng được thị trường quốc tế quan tâm.

Bà Nguyễn Hồng Phương, Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp và Môi trường cho biết: “Việc sản xuất lúa giảm phát thải không chỉ góp phần thực hiện mục tiêu nông nghiệp xanh, mà còn mở ra cơ hội cho nông dân tiếp cận thị trường tín chỉ carbon trong tương lai. Với hơn 102.000ha lúa gieo trồng hằng năm, Quảng Trị có tiềm năng rất lớn để tham gia thị trường này, mang lại “cơ hội kép” vừa tăng thu nhập, vừa khẳng định vị thế của ngành nông nghiệp trong xu thế phát triển xanh”.

Theo kế hoạch, tỉnh đặt mục tiêu đến năm 2030 có 50% diện tích lúa toàn tỉnh tham gia chương trình, mỗi năm phát triển thêm 5.000 - 10.000ha sản xuất theo quy trình giảm phát thải. Đây là bước đi chiến lược trong lộ trình thực hiện mục tiêu trung hòa carbon mà Việt Nam cam kết tại COP26, đồng thời khẳng định vai trò tiên phong của tỉnh Quảng Trị trong phát triển nông nghiệp bền vững ở khu vực Bắc Trung Bộ.

Định hướng “khơi thông” tiềm năng xanh

Dù nhiều triển vọng, hành trình “xanh hóa” cây lúa ở tỉnh Quảng Trị vẫn còn không ít thách thức. Khó khăn lớn nhất là thay đổi thói quen sản xuất của nông dân, một yếu tố cốt lõi vốn đã gắn bó qua nhiều thế hệ.

Giám đốc HTX Thủy Ba Tây, xã Vĩnh Thủy, Nguyễn Văn Lâm cho biết: “Qua 2 vụ thực hiện sản xuất lúa phát thải thấp cho thấy, cái khó nhất cần phải làm được là thay đổi thói quen. Trước kia, bà con quen bơm nước đầy ruộng, nay phải học cách “nghe tiếng đất”, đo mực nước rồi mới tưới. Dù được động viên rất nhiều, nhưng thú thực, bà con tuy tay làm theo kỹ thuật nhưng lòng vẫn đầy lo âu, cho đến khi mùa vụ kết thúc thấy được kết quả mới tin tưởng”.

Bên cạnh đó, hiện tại nước ta chưa có cơ chế cụ thể để thương mại hóa tín chỉ carbon trong sản xuất lúa. Các quy trình đo đạc, báo cáo, thẩm định lượng phát thải cần công nghệ cao và chi phí lớn, vượt khả năng của nhiều HTX. Một số vùng sản xuất vẫn thiếu thiết bị cảm biến mực nước, dữ liệu số hóa còn rời rạc. Đặc biệt, thị trường tín chỉ carbon tự nguyện quốc tế đòi hỏi sự minh bạch tuyệt đối, trong khi khung pháp lý trong nước vẫn đang trong quá trình hoàn thiện.

Giám đốc HTX Nông nghiệp Triệu Thuận, Nguyễn Biểu bày tỏ: “Chúng tôi kỳ vọng vào mô hình này nhưng hiện chưa có đơn vị thu mua tín chỉ hay cơ chế chia sẻ lợi ích cụ thể. Mong rằng trong thời gian tới, nhà nước sớm ban hành quy định rõ ràng để nông dân được hưởng lợi xứng đáng với công sức giảm phát thải”.

Những khó khăn trên không làm giảm quyết tâm của địa phương. Tỉnh Quảng Trị hiện đang tận dụng những thuận lợi sẵn có như vùng sản xuất lúa tập trung, trong đó có gần 600ha lúa sản xuất hữu cơ; hệ thống thủy lợi tương đối đồng bộ; đội ngũ nông dân có tinh thần học hỏi và hợp tác cao... Đây là nền tảng quan trọng để tỉnh từng bước hình thành vùng sản xuất lúa carbon thấp

Kỹ thuật đo khí phát thải trong quá trình thực hiện mô hình sản xuất lúa giảm phát thải tại tỉnh Quảng Trị

Ảnh: N.L

quy mô lớn và sẵn sàng tham gia khi sàn giao dịch carbon quốc gia được thành lập.

Định hướng trong thời gian tới, tỉnh Quảng Trị sẽ tập trung đồng bộ hóa kỹ thuật và công nghệ để biến cây lúa thành “tài sản carbon”. Giải pháp trọng tâm là đẩy mạnh sử dụng phân bón hữu cơ, chế phẩm sinh học, giảm hóa chất trong sản xuất; áp dụng kỹ thuật AWD, nông lâm kết hợp, khuyến cáo nông dân không đốt rơm rạ, thực bì sau thu hoạch để giảm phát thải. Bên cạnh đó, tiếp tục tăng cường chuyên gia, tập huấn kỹ thuật giúp nông dân làm chủ quy trình canh tác thân thiện với môi trường; chuyển giao kỹ năng số và nâng cao năng lực tiếp cận thị trường carbon cho HTX, nông dân; tiếp tục hoàn thiện nền tảng quản lý vùng trồng trực tuyến, kết nối dữ liệu từ cảm biến, drone và ảnh vệ tinh để đảm bảo tính minh bạch và sẵn sàng chủ động khi sàn giao dịch carbon chính thức đi vào hoạt động.

Mỗi hạt lúa carbon thấp hôm nay là kết tinh của tri thức, công nghệ và ý chí xanh của người nông dân Quảng Trị. Khi họ biết “nghe tiếng đất, đo mực nước, đếm lượng phát thải”, họ không chỉ làm ra hạt gạo sạch, mà còn góp phần tạo dựng tương lai kinh tế xanh, nơi giá trị không chỉ đến từ năng suất mà còn từ trách nhiệm với môi trường và thế hệ mai sau ■